

JOBBÁGYI GÁBOR

*Orvosi jog. Hippokratésztől a klónozásig.**

Budapest, Szent István Társulat, 2008, 326. ISBN 978 963 361 898 1

Tegnap este egy házaspár járt nálam, a feleség orvos volt, a férj jogász. Ezzel a könyvvel foglalkoztam, és kérdezem, hogy „Ismeritek-e ezt a könyvet?” A jogász férj mondja, hogy: „Nem. Én az Eötvösön végeztem, ott nemigen tanítják. Túl vonalas. De örülök, hogy van Jobbágyi Gábor, nagyra értékelem, inkább a közéleti szerepléseiről ismerem.”

Mikor a szó elhangzott, hogy „túl vonalas”, akkor eszembe jutott XVI. Benedek pápa, aki tavaly szeptemberben a Hofburgban a közélet és a politika szereplőihez intézett egy beszédet. Igazából egy Európához szóló beszédet. Beszédének első részében arról szólt, hogy meg kell őriznünk az erkölcsi, kulturális és vallási kötelekeket, a második nagy egységben pedig az élet védelméről. S mikor az élet védelméről szól, a magzat életvédelméről, akkor azt mondja: „Amikor az élet védelméről szólok, nem katolikus érdeket szolgállok, hanem a néma életnek szeretnék szószólója lenni.”

Amikor végigvettem Jobbágyi Gábor professzor úrnak az *Orvosi jog* című könyvét, akkor ezzel a tisztelettel lapoztam végig, hogy nem katolikus érdeket véd, hanem a védtelen, kiszolgáltatott élet szószólója akar lenni. S néha talán az ember azt képzei, hogy a ‘mi berkeinkben’ is be tudunk sorolni embereket „vonalasnak”: túl erősen fogalmaz.

Szólnunk kell a védtelen élet érdekében. Köszönöm Jobbágyi Gábor professzor úrnak, hogy ismételten megteszi ezt. Elhoztam magammal három könyvét, a „Személyi és családi jog” című könyvét, aztán az „Élet joga” című könyvét, hogy érzékeljük

¹⁰ FENYVESI i. m. 15.

* Elhangzott a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog és Államtudományi Karán 2008. november 6-án rendezett II. ünnepi könyvbemutón.

azt, hogy milyen sorozatba illeszkedik bele az „Orvosi jog”. A családból indul az élet, a család védi leginkább az életet, hozzá tartozik; ha az élet ellen tesz a család, akár a megfogant, akár az elaggott élet ellen, igazából önmaga ellen tesz. A modern kutatók egyre inkább kimutatják, hogy a házasság lényege az egymásra mondott igen, és amikor az általuk létrehozott életet visszautasítják, akkor igazából az egymásra mondott igen ellentétét, a nemet gyakorolják be, és amikor a szeretett hozzátartozó eutanáziáján kezdünk el gondolkodni, akkor vajon nem a családra mondunk nemet?

Jobbágyi Gábor legutóbbi megnyilatkozása a Magyar Nemzet október 27-i számában történt, s akkor, idézem, így kezdi a cikkét: „Újabb pusztító bombát helyezett a Gyurcsány-kormány az Országgyűlés asztalára; megkezdődött a polgári törvénykönyv (Ptk.) javaslatának vitája. A veszedelemre sokáig csak nagyon kevesen figyeltek fel, bár a tervezet 2008 elejétől az interneten is megismerhető volt; ez idáig sem a pártok, sem a szakemberek nem foglalkoztak vele alaposabban. A tartózkodás érthető volt; a négyszáz oldalas, ezerkétszáz paragrafusból álló jogi monstrum megismerése több hónapos alapos áttanulmányozást igényel. [...]

A teljesen szakszerűtlen, hozzá nem értő rögtönzések következtében a szöveg önellentmondó, szakmailag zavaros, számos része alkalmazhatatlan, vagy bevezetése súlyos társadalmi zavarokhoz vezet. Az egyik parlamenti párt rendkívül rövid határidővel megbízott a módosító javaslatok előkészítésével. Két hét alatt rohammunkával negyvenkettőt sikerült gyártanom – négyszáz oldalas törvényről van szó! –, de meggyőződésem, sok százat lehetne készíteni, s valamennyi elfogadása esetén sem lenne jó a törvény.”

Egyszer a modern lelkiségi mozgalmakról mondta valaki, hogy nem akarják megszelídíteni az evangéliumot, hanem annak szavait meghagyják a maguk radikalitásában. Jobbágyi Gábor professzor ezekhez tartozik, akik nem akarják megszelídíteni az élet evangéliumának hírét.

Mielőtt a könyvről magáról szólnék, még mindig hadd szóljak másról. Zlinszky professzort idézem, aki maga is elmondhatná, mert itt van közöttünk. Miről is szól egy ilyen könyv? – Még az „Élet joga” című könyv bevezetőjeként írta: „Nem vitathatjuk az ember jogát testi mivoltához, hisz nincs korlátozva a csírasejt kibontakozása biológiai teljességére. A tudomány, az ipar, embert hozott létre és képes is már felnevelni. S most előttünk a kérdés: köteles-e a piac, a tudomány a megfogant csíra, az emberpalánta méltóságát, egyéniségét, emberségét figyelembe venni; köteles-e felnevelni, növelni, anélkül, hogy ‘hasznosításán’ gondolkodnék? Egyszerre elesnek mindazon érvek, amelyeket eddig az anya ‘javára’ a magzattal szemben a mérleg serpenyőjébe tettünk. Kit sem zavar az új ember, kit sem veszélyeztet, kit sem korlátoz. Van-e joga, szent, mindent megelőző, személyi joga arra, hogy létrehozója, hogy a társadalom minden eszközzel gondoskodjék emberré kiteljesedéséről?!

A tudós fogja azt mondani, vagy az iparos, hogy ‘nem voltam köteles létrehozni, azt teszek vele, amit akarok, hisz nélkülem nem is léteznék!’? Elegendő tartása lesz-e a jogalkotónak e végtelen emberprodukciós lehetőség előtt megfogalmazni a törvényt, hogy itt meg kell állni? Hogy itt van egy olyan kör, amelyet a leganyagelvűbb tudomány részéről is szentnek kell tartani? Hogy a létrejött embernek létjoga van? Hogy senki emberen tulajdont nem szerezhet? Hogy modern rabszolgaság van a színpalak mögött kialakulóban; rosszabb, mint bármely eddigi, mert a rabszolgatartó is

személytelen? Fel fogja-e vállalni a laboratóriumi fehér köpenyek, a szent tudomány képviselői, a hangzatos kísérletek megfogalmazói kriminalizálását a jogalkotó? Ki meri-e mondani a törvény alkotója, hogy bűnözés bontakozik ki, embertermelés és irítás; ember pénzre váltása, közvetlen áru módján, rosszabb, mint a hadiipar, a nyomorból pénzt facsarás, a prostitúció, mert a személyesség minden elemétől megfosztja az áru-embert. Hogy rosszabb a tisztos tudós, a laboráns, a csíra és a petesejt összevezetője, mint a bandavezér, a kerítő, a gyermekekkeskedő? Fel fogja fogni a társadalom etikai tudata, hogy újra az ősbűn kísért, a ‘tudás fája’, a ‘teremtők lesztek, mint az Isten’ kísértése?”

Igen, Jobbágyi Gábor az a bátor ember, aki mer szólni ezekben a kínos kérdésekben. Ki meri mondani, hogy az ember hol lépi át a joghatóságát. Hol lép bele abba a kategóriába: „Leszek olyan, mint az Isten.”

Ennek a könyvnek a csírája már az „Élet joga” c. könyvében is ott szerepel. Jobbágyi Gábor írja ennek az előszavában: „Az emberi élet leértékelődésének, pusztításának megteremtődött a ‘békebeli’ gyakorlata is; a jog- és orvostudomány olyan lehetőségeket alakított ki, illetve törvényesített, melyek szembeállnak az emberi társadalmak évezredek szokás- és jogrendszerével; az államilag támogatott születéskorlátozási eljárások, az abortuszlegalizáció, a művi úton fogant magzatok szabad pusztítása és dologként való felhasználása, az eutanázia-legalizációs törekvések erősödése mind egy élet-ellenes kultúra megnyilvánulásai. Teljesen újnak, s megdöbbentőnek mondhatjuk azt a tényt, hogy az orvostudomány, hogy az az orvosi gyakorlat, mely az utóbbi két évszázadban korszakos eredményeket ért el az emberi élet védelmében, megmentésében, szembekerült évezredek életpárti hagyományaival, és a kezdődő emberi élet elleni tevékenység fő kivitelezőjévé vált, elsősorban a nőgyógyász és genetikus orvosok tevékenységével.

Mondhatjuk, hogy korunkban egymás mellett létezik az ‘élet kultúrája’ és a ‘halál kultúrája’. A két kultúrkör egymás mellett való létezése, küzdelme egymással az elmúlt évtizedekben, s előreláthatóan a következőkben is az emberi társadalmak, országok, közösségek egyik létezési alapkérdése volt és lesz.”

Igazából a kezünkben lévő könyvnek ez a tematikája. Éles tisztán látással, prófétai bátorsággal szemlélteti, hogy egy-egy részterület hogyan hordozza ma egyszerre magában az élet és a halál kultúráját. Jobbágyi Gábor magát az előbb említett bevezetőben a Pro Life-osok közé sorolja, szembeállítva a Pro Choice irányzattal. A két irányzatot így különbözteti meg: „A ‘Pro Life’ irányzat *tradicionalista* jogi és orvosi szemlélettel általában valláserkölcsei alapokon állva, szembeszáll a világszerte ható liberalizáló életellenes folyamatokkal.” A Pro Choice irányzatot pedig így írja le: „A ‘Pro Choice’ (liberális) irányzat a liberális-materialista alapokon gyökeresen szakít a jogi-orvosi tradíciókkal, valláserkölcsei alapokkal. Világnézetében központi helyen az egyes ember áll, aki szabadon dönt, rendelkezik a ‘magánélet’ kérdéseiben. A nézetkörben a ‘magánéletbe’ sorolódnak a születésszabályozás, a gyermekvállalás, a család alapvető kérdései, melybe a közösségnek (állam) beleszólása nincs. Az emberi élet a születéssel kezdődik, addig a magzat az ‘anyatest része’, az ember ‘rendelkezik’ életével, különösen a végstádiumban.” És sorolja a Pro Choice konkrét ismérveit.

Megmondom őszintén, én nem jogászként kakukktojás vagyok. Mikor elkezdtem olvasni a könyvet, azt gondoltam, hogy sokat átlapozok benne, mert száraz jogi anyag – és nem tudtam átlapozni. Tehát tankönyvnek készült, jog- és orvostanhallgatók szá-

mára, és ugyanakkor minden gondolkodó ember számára hasznos. A mai társadalomban minden tisztségviselőnek kötelező olvasmányává tenném. Nem látni tisztán ezekben a kérdésekben. Egyszerre szakszerű és népszerűsítő ez a könyv. Az orvosi jog bevezető része, az általános része és speciális kérdései kerülnek benne tárgyalásra. A speciális részben nagyjából mindig ez a séma: fogalomtisztázás, történelmi visszatekintés, a katolikus egyház tanítása, a magyar joggyakorlat – sok esetben nagyon gazdag összehasonlító jogot találunk itt, különböző államokat figyelve –, és a végén a professzor személyes megjegyzései, következtetései, ahogy szembeállítja az élet kultúráját és a halál kultúráját, Bizonyos embereknek nyilván nem szimpatikus ez a könyv.

Én nagyon hálás vagyok, hogy ez a könyv, most már második kiadásban jelent meg, és ha valamit akarnék éreztetni az ízéből, akkor az „Orvosi kísérletek az emberen” című fejezetből olvasnék föl néhány gondolatot, mert ebben látszik az, hogy a professzor úr radikális, de a tudomány felé figyelő, a tudományt is pártfogoló tanítást hordoz. Azt mondja ez a fejezet a bevezető részben: „Az emberen végrehajtott kísérletek – számos tragikus eredmény és a fenyegető súlyos veszélyek miatt – az orvosi jog nagyon vitatott részterületét képezik. Ez a megállapítás elsősorban a régi jogállamokra értendő; hazánkban e területen sem voltak tisztázó, alapos, tudományos viták, a hatályos szabályozás nagyon vitatható!

Kiindulópont – s ez a tudomány fele való főhajtás –, hogy az orvostudományban is vitathatatlanul *szükség van kísérletekre*, ez a tudomány fejlődésének egyik kiindulópontja. Az is tény, hogy a *tudomány szabadsága* (Alk. 70/G. §) magában foglalja a *kísérletezés szabadságát is*, erre gyakran hivatkoznak a kísérletek végzői. Kérdés, mennyiben korlátozhatók e kísérletek az emberi-személyiségi jogok védelmében, s hogyan védhetők a jogok a kísérletek során. A kérdés fontosságát mutatja, hogy az Alkotmány 54. § (2) bek. – hasonlóan az emberi jogi alapegyezményekhez – külön kiemeli, hogy ‘tilos emberen a hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni’.

A náci orvosperek során kiderült, hogy a koncentrációs táborok lakóin tömegesen végeztek orvosi kísérleteket. [...] Ennek során tömegesen haltak meg emberek, vagy váltak rokkanttá.

Ezután az orvosokat elítélő *nürnbergi perben* született meg a ‘*Nürnbergi Charta*’, amely a modern orvosi jog kiindulópontját képezi.”

Tovább most nem olvasom. Amikor a professzor úr objektív helyzetet akar teremteni egy-egy kérdésben, nagyon is gyakran kerül elő a nürnbergi per anyaga, a Nürnbergi Charta és kerül melléje az *Evangelium Vitae*. Én azt gondolom, hogy a magunk gondolkodású ember kell, hogy elolvassa ezt a könyvet, s az az alapgondolat, ami ennek a könyvnek az üzenete, a miénk legyen. Egyszer Rómában II. János Pál pápát hallhattam, amikor az élet védelméről szólt, az orvosok felől nézve. Azt mondta: a kérdés az, hogy az orvostudomány fejlődését tisztelve, az emberi produktum, ami az orvosi tudás, fölé kerül-e az emberi személynek vagy nem. Professzor úr azért küzd, hogy az emberi személy kerüljön fölébe az emberi produktumnak. Köszönjük a művet.

FT. BÍRÓ LÁSZLÓ

kalocsa-kecskeméti segédpüspök,
a Központi Papnevelő Intézet rektora